

Νευρολογικές Επιπλοκές της νόσου COVID-19

Στο περιοδικό Science με δείκτη απήχησης 42, δημοσιεύτηκε πρόσφατα ένα άρθρο ανασκόπησης από τους συγγραφείς S. Sridich και A. Nath, οι οποίοι εξειδικεύονται στη νευρο-ανοσολογία και τις λοιμώξεις του νευρικού συστήματος, με σκοπό την παρουσίαση και περαιτέρω συζήτηση σε ό,τι αφορά τις νευρολογικές επιπλοκές της νόσου COVID-19. Το άρθρο αυτό σχολιάζουν ο **Καθηγητής Γεώργιος Τσιβγούλης**, Καθηγητής Νευρολογίας και Διευθυντής της Β' Νευρολογικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και οι Νευρολόγοι **Λίνα Παλαιοδήμου** και **Μαρία-Ιωάννα Στεφάνου**.

Οι νευρολογικές επιπλοκές της νόσου COVID-19 μπορούν αδρά να διαχωριστούν σε δύο κατηγορίες αναλόγως του χρόνου εμφάνισής τους: α) αυτές που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της νόσησης και β) αυτές που εμφανίζονται και επιμένουν μετά την αποδρομή της νόσου COVID-19. Οι συγγραφείς συνοψίζουν τις εκδηλώσεις και στις δύο αυτές κατηγορίες και επιπλέον παρουσιάζουν τους πιθανούς παθοφυσιολογικούς μηχανισμούς, τονίζοντας την ανάγκη για περαιτέρω μελέτη και ουσιαστική αντιμετώπιση.

Οι νευρολογικές επιπλοκές που μπορεί να συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της νόσου COVID-19 δύναται να είναι οι εξής: ανοσμία/υποσμία, κεφαλαλγία, μυαλγίες, αλλά και οργανικό ψυχосύνδρομο, αγγειακά εγκεφαλικά επεισόδια, εγκεφαλίτιδα/εγκεφαλοπάθεια. Η πιθανότητα άμεσης προσβολής του νευρικού συστήματος από τον ιό κρίνεται αμελητέα, καθώς μόνον πολύ σπάνια έχει ανιχνευτεί γενετικό υλικό του ιού στο νευρικό ιστό βαρέως πασχόντων ασθενών που απεβίωσαν. Αντίθετα, αυτό που παρατηρείται συνηθέστερα είναι η έντονη διέγερση του ανοσολογικού συστήματος, η υπέρμετρη ενεργοποίηση φλεγμονωδών κυττάρων και η προθρομβωτική κατάσταση, που πιθανότατα σχετίζονται με τα εν λόγω συμπτώματα.

Εκτός από τις παραπάνω άμεσες επιπλοκές, έχουν παρατηρηθεί ασθενείς με νευρολογικά συμπτώματα που παρουσιάζονται ή εμμένουν για αρκετό διάστημα μετά την αποδρομή της νόσου COVID-19. Ως συνηθέστερα συμπτώματα αναφέρονται η κεφαλαλγία, η διαταραχή συγκέντρωσης, οι διαταραχές μνήμης, οι διαταραχές του αυτόνομου νευρικού συστήματος, αίσθημα γενικευμένης κόπωσης αλλά και ψυχιατρικά συμπτώματα. Εντύπωση προκαλεί ότι οι ασθενείς που προσβάλλονται από τη λεγόμενη "long-COVID" συμπτωματολογία είναι συνήθως νέοι ασθενείς, που αρχικά είχαν ήπια νόσο COVID-19 και δε χρειάστηκε να νοσηλευτούν. Παρότι ο παθοφυσιολογικός μηχανισμός σε αυτές τις περιπτώσεις παραμένει άγνωστος, οι συγγραφείς προτείνουν ως πιθανούς μηχανισμούς την εμμένουσα φλεγμονώδη ενεργοποίηση, τη διαταραχή του ανοσολογικού συστήματος και τη συνεχιζόμενη φλεγμονή του ενδοθηλίου των αγγείων.

Κλείνοντας, οι συγγραφείς τονίζουν την ανάγκη συνεχούς παρακολούθησης και εμπειριστατωμένης καταγραφής των ασθενών με νευρολογικές επιπλοκές μετά από νόσο COVID-19, με στόχο την καλύτερη κατανόηση της συσχέτισής τους και την ανάπτυξη εξειδικευμένης αντιμετώπισης.